**Emro Science and Education**
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 2 (2024) · “Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaning dolzarb muammolari, yechimlari va istiq... DOI: 10.5281/zenodo.24317063

# DAVLAT MOLIYAVIY NAZORAT ORGANLARINING VAZIFALARI VA FUNKSIYALARI

**Tuychiyev Abdurahmon G‘ofurovich**
i.f.f.d., dotsent,
**Yigitaliyeva Maftuna Aliasqar qizi**
TDIU Andijon fakulteti “Axborot tizimlari va texnologiyalari” ta’lim yo‘nalishi, 2-kurs talabasi

***Annotatsiya:*** *Ushbu tezisda Davlat moliyaviy nazorati organlarining vazifa va funksiyalari davlat mablag‘larining ochiqligi, hisobdorligi va samarali boshqarilishini ta’minlashda hal qiluvchi o‘rin tutadi. Davlat organlarining moliyaviy faoliyatini nazorat qilish va nazorat mexanizmlarini joriy etish orqali bu organlar davlat moliyasining yaxlitligiga hissa qo‘shishi va samarali boshqaruvni rag‘batlantirishi haqida so’z yuritilgan.*

**Kalit so’zlar:** *davlat moliyasi, moliyaviy nazorat, audit, moliyaviy siyosat, moliyaviy risklar, inspeksiya, xalqaro hamkorlik.*

Davlat moliyaviy nazorati organlarining asosiy vazifalaridan biri davlat organlarining moliyaviy faoliyatini har tomonlama tekshirish va ekspertizadan o‘tkazishdan iborat. Bu moliyaviy hisobotlarni, operatsiyalarni tekshirish va tegishli qonun va qoidalarga rioya qilishni o'z ichiga oladi. Bu orqali ushbu organlar har qanday qoidabuzarlik, noto‘g‘ri boshqaruv yoki potentsial moliyaviy risklarni aniqlab, shaffoflik va hisobdorlikni ta’minlaydi.

Davlat moliyaviy nazorati organlari davlat organlarida firibgarlik faoliyatini aniqlash va oldini olish uchun javobgardir. Bu tekshiruvlar o'tkazish, moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish va mustahkam nazorat mexanizmlarini joriy etishni o'z ichiga oladi. Bu organlar firibgarlikni aniqlash va bartaraf etish orqali davlat resurslarini himoya qiladi va soliq to‘lovchi mablag‘laridan maqsadli foydalanishni ta’minlaydi. Moliyaviy siyosat, yo‘riqnoma va me’yoriy hujjatlarni ishlab chiqishda davlat moliyaviy nazorati organlari ham rol o‘ynaydi. Ular hukumatlarga moliyaviy boshqaruvning ilg‘or amaliyotlari, milliy va xalqaro standartlarga muvofiqligini ta’minlash bo‘yicha ekspertiza va maslahatlar beradi. Shining uchun davlat moliyaviy nazorat organlarining faoliyatini o’rganish dolzarb hisoblanadi.

Davlat moliyaviy nazorati organlari davlat mablag'larini boshqarishda shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Quyida ushbu organlarning asosiy vazifalari va funksiyalari keltirilgan:

- Audit va inspeksiya: Davlat moliyaviy nazorati organlari davlat muassasalari, tashkilotlari va davlat organlarining moliyaviy operatsiyalari, byudjetlari hamda amaldagi qonun va qoidalarga muvofiqligini tekshirish maqsadida taftish va tekshirishlar o‘tkazadi.



Published: 28.03.2024

**Cite this article:** Tuychiyev Abdurahmon G‘ofurovich, Yigitaliyeva Maftuna Aliasqar qizi (2024). Davlat moliyaviy nazorat organlarining vazifalari va funksiyalari. Emro Science and Education, 1(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24317063

*© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.*

- Moliyaviy nazorat: Bu organlar hukumatning moliyaviy faoliyatini, shu jumladan daromadlarni yig'ish, xarajatlarni boshqarish va qarzlarni boshqarishni nazorat qiladi va baholaydi. Ular moliyaviy resurslardan samarali, samarali va belgilangan qoidalar va tartiblarga muvofiq foydalanishni ta'minlaydi.
- Firibgarlik va korruptsiyani aniqlash: Davlat moliyaviy nazorati organlari moliyaviy firibgarlik, korruptsiya va mablag'larni noto'g'ri boshqarish holatlarini tekshiradi va fosh qiladi. Ular ushbu noqonuniy xatti-harakatlarning oldini olish va oldini olishda muhim rol o‘ynaydi va shu orqali davlat resurslarini himoya qiladi.
- Xavfni baholash: Ushbu organlar moliyaviy operatsiyalar bilan bog'liq potentsial xavflarni baholaydi va aniqlaydi va ushbu xavflarni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar beradi. Ular hukumatga moliyaviy boshqaruv tizimlari va ichki nazoratni yaxshilashda yordam beradi.
- Hisobot va hisobot berish: Davlat moliyaviy nazorati organlari o‘z tekshiruvlari va tekshirishlari asosida o‘z xulosalari, xulosalari va tavsiyalari bo‘yicha hisobotlar tayyorlaydi. Bu hisobotlar shaffoflik, hisobdorlik va qarorlar qabul qilinishini ta'minlash uchun parlament yoki hukumat kabi tegishli organlarga taqdim etiladi.
- Potentsiyani oshirish va yo‘l-yo‘riq ko‘rsatish: Bu organlar davlat mansabdor shaxslari va muassasalariga moliyaviy boshqaruv, nazorat va talablarga rioya qilish bilan bog‘liq masalalarda o‘qitish, yo‘l-yo‘riq va yordam ko‘rsatadi. Ular moliyaviy boshqaruvning umumiy asosi va amaliyotini yaxshilashga qaratilgan.
- Xalqaro hamkorlik: Davlat moliyaviy nazorati organlari ko‘pincha xalqaro hamkasblari bilan tajriba, ilg‘or tajriba va tajriba almashish uchun hamkorlik qiladi. Bu hamkorlik ularning faoliyatini xalqaro standartlarga moslashtirish va salohiyatini mustahkamlashga yordam beradi.

  Davlat moliyaviy nazorati organlari davlat mablag'larini boshqarishda shaffoflik, hisobdorlik va samarali boshqaruvni ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli vazifa va funksiyalarga ega.

  Moliyaviy risklarni baholash va boshqarish davlat moliyaviy nazorati organlarining yana bir muhim vazifasidir. Ushbu organlar byudjet taqchilligi, qarzlarni boshqarish yoki noto'g'ri moliyaviy hisobotlar kabi hukumatning moliyaviy faoliyati bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan xavflarni tahlil qiladi. Xatarlarni aniqlash va tavakkalchilikni kamaytirish bo‘yicha tavsiyalar berish orqali ular davlat tashkilotlariga ongli qarorlar qabul qilishda va moliyaviy zaifliklarni kamaytirishda yordam beradi.

  Davlat moliyaviy nazorati organlari ko'pincha davlat mansabdor shaxslari va xodimlari uchun malaka oshirish va malaka oshirish dasturlarini taqdim etadi. Ushbu dasturlar moliyaviy boshqaruv ko'nikmalarini oshirish, moliyaviy tartib-qoidalarga rioya qilishni rag'batlantirish va ichki nazorat tizimini takomillashtirishga qaratilgan. Davlat tuzilmalarining moliyaviy imkoniyatlarini kuchaytirish orqali ushbu organlar moliyaviy nazorat va boshqaruvning umumiy sifatiga hissa qo‘shadi.

Davlat moliyaviy nazorati organlarining vazifa va funksiyalari davlat mablag'larining shaffofligi, hisobdorligi va samarali boshqaruvini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy nazorat, firibgarlikni aniqlash va oldini olish, siyosatni ishlab chiqish, xavflarni baholash va salohiyatni oshirish orqali ushbu organlar samarali boshqaruvni ilgari surish va davlat moliyasining yaxlitligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

***Foydalanilgan adabiyotlar:***

*1.Malikov.T “Moliya”. O’quv qo’llanma-2018.*
*2. “O‘zbekiston Respublikasi moliyaviy qonunlari”, 1997y. 1-12 sonlari, 1998y. 1-12 sonlari va ilovalari va 1999y. 1-12 sonlari va ilovalari, 2000y. 1-12 sonlari va ilovalari.*
*3. O‘zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi, Moliya va narxlar ilmiy-tadqiqot instituti, T. : 1997 - 2000Y.*
*4.Ziyo-net.*
*5.Vikipediya.uz-internet sayti*

# DAVLAT BUDJETINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

**To’raboyev Kambarali Kodirovich**
TDIU, Mutaxassislik kafedrasi assistenti
**Xolmirzayev Doniyorjon**
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Andijon Fakulteti SST ta’lim yonalishi talabasi

**Annotatsiya:***Ushbu maqolada davlat budjetining o’ziga xos xususiyatlari haqidagi ma’lumotlar tahlil qilinib o’rganilib chiqildi,shuningdek,ushbu maqolada Davlat byudjeti muayyan mamlakatdagi ijtimoiyiqtisodiy munosabatlarni ham ifodalaydi. Jamiyatning iqtisodiy tuzumi, davlatning tabiati va faoliyatiga qarab davlat byudjeti mohiyati, uning daromadlari va xarajatlari xususiyati hamda tarkibi o’rganib chiqildi.*

***Kalit so’zlar:****Davlat budjeti,daromadlar,xarajatlar,iqtisodiy tuzum, iqtisodiy beqarorlik*

Davlat byudjeti — davlatning muayyan vaqt (odatda bir yil) uchun mo‘ljallangan pul daromadlari va xarajatlari majmui. Davlat byudjeti davlat ixtiyoridagi pul fondlarining taqsimlanishini bildirib, u davlat moliyasining bosh bo‘g‘ini hisoblanadi.

Davlat byudjeti tarkiban umumdavlat (yoki markaziy) byudjeti (mamlakat miqyosidagi umumiy daromadlar va xarajatlar yig‘indisi) va mahalliy (munitsipal) byudjet (hududiy tuzilmalar — o‘lka, viloyat, tuman va h.k. doirasidagi pul